

Яцух Т.С., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Труфанова Ю.В., к.ю.н.

СОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА І ДОПЛАТИ ДІТЯМ СИРОТАМ АБО ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

Перш за все, потрібно сказати про те, що явище сирітства є сильним викликом для Українського суспільства та системи його соціального захисту. Втрата дитиною батьків та їхнього піклування, незалежно від її причин та обставин, є безумовною підставою для появи обов'язку держави піклуватися про таку дитину, забезпечити їй належний рівень соціального захисту та відповідальності за долю кожної такої дитини. Адже майбутнє зазначеної категорії осіб у повному обсязі залежить саме від держави та суспільства.

Тому рівень соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також система його організаційно-правових заходів є лише однією зі сторін, що відображає систему та якість соціального захисту у державі в цілому та його спроможність захистити кожного громадянина від впливу негативних життєвих обставин.

З огляду на це, слід зазначити, що держава за рахунок коштів державного бюджету гарантує надання та виплату допомоги на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування або які позбавлені батьківського піклування, а тому потребує підтримки з боку держави [1, с. 90].

Одним із найбільш важливих видів соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, є надання їм соціальної допомоги. Відповідно до Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» від 13.01.2005 р., держава здійснює повне забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа [5].

При цьому, допомога та утримання таких дітей не можуть бути нижчими за встановлені мінімальні стандарти, що забезпечують кожній дитині рівень життя, необхідний для фізичного, розумового, духовного, морального та соціального розвитку на рівні, не нижчому за встановлений прожитковий мінімум для таких осіб.

Особам із числа дітей-сиріт, які навчаються, крім повного державного забезпечення, виплачується стипендія в розмірі, який на 50 відсотків перевищує розмір стипендії у відповідному навчальному закладі, а також виплачується 100 відсотків заробітної плати, яка нарахована в період виробничого навчання та виробничої практики [4].

Особам із числа дітей-сиріт, які навчаються, до завершення навчання виплачується щорічна допомога для придбання навчальної літератури в розмірі трьох місячних стипендій.

Насамперед, слід зазначити, що право на допомогу на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування, мають особи, призначені в установленому законом порядку опікунами чи піклувальниками дітей, які позбавлені батьківського піклування, які внаслідок смерті батьків, позбавлення їх батьківських прав, хвороби батьків чи з інших причин залишилися без батьківського піклування та відповідно до законодавства набули статусу дитини-сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування. Така допомога вважається власністю дитини.

У випадку коли на дитину виплачуються призначені в установленому порядку пенсія, аліменти, стипендія, державна допомога, розмір допомоги на дитину, над якою встановлено опіку чи піклування, визначається як різниця між двома прожитковими мінімумами для дитини відповідного віку та розміром призначених пенсії, аліментів, стипендії, державної допомоги [3].

Також державні соціальні допомоги дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, можна класифікувати за періодичністю їх виплати на:

– багаторазові державні соціальні допомоги дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, що виплачуються періодично (повне

державне забезпечення, стипендія, спеціальні стипендії, допомога на дітей-сиріт та дітей);

– одноразові державні соціальні допомоги дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування (відшкодування добових витрат під час канікул, одноразова грошова допомога випускникам, надання соціального житла, щорічна допомога на придбання підручників тощо).

Державні соціальні допомоги також можна розподілити на допомоги, що надаються безпосередньо дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування (повне державне забезпечення, відшкодування добових на період канікул, виплата грошової допомоги на придбання підручників тощо), та допомоги і грошове забезпечення, що надаються на таких дітей батькам-вихователям, прийомним батькам, опікунам, піклувальникам, які фактично є винагородою та заохоченням таких осіб за взяття дитини-сироти чи дитини, позбавленої батьківського піклування, на виховання та утримання, відшкодуванням їхніх витрат на утримання дитини і платою за надання такої дитині соціальних послуг щодо виховання, харчування у прийомних сім'ях, дитячих будинках сімейного типу тощо [2, с. 60].

Підсумовуючи викладене, хотілось би зазначити про те, що соціальна допомога та доплати дітям-сиротам або дітям, які позбавлені батьківського піклування є вкрай важливим аспектом державної політики України. Адже, відповідно до Основного Закону нашої держави утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, покладається на державу. Діти, які внаслідок смерті батьків, позбавлення батьків батьківських прав, хвороби батьків чи з інших причин залишилися без батьківського піклування, мають право на особливий захист і допомогу з боку держави.

Література

1. Бурлака О. Види соціальної допомоги дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування. Підприємництво, господарство і права. № 11. 2016. С. 89-93. URL : <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/11/19.pdf>.

2. Бурлака О. Зарубіжний досвід соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та визначено можливості його використання в Україні. Підприємництво, господарство і права. № 1. 2020. С. 59-64. URL : <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2020/1/12.pdf>.

3. Державна соціальна допомога на дітей – сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Урядовий командний центр. 2022. URL : <https://ukc.gov.ua/knowledge/derzhavna-sotsialna-dopomoga-na-ditej-syrit-ta-ditej-pozbavlenih-batkivskogo-pikluvannya>.

4. Допомога на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. URL : <https://dszn.smr.gov.ua/dopomoga-na-ditej-sirit-ta-ditej-pozbavlenih-batkivskogo-pikluvannya-groshovogo-zabezpechennya-batkam-vihovatelyam-i-prijomnim-batkam-za-nadannya-sotsialnih-poslug-u-dityachih-budinkah-simejnogo-tipu>.

5. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : Закон України від 13.01.2005 р. № 2342-IV // Урядовий кур'єр, 2005. – № 19 (дата звернення 10.11.2022).